

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 286 840 129

E-mail: samanova@soc.cas.cz

Hodnotové orientace

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2004, v04-05</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.93</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>19. – 26. 5. 2004</i>
<i>Počet respondentů:</i>	<i>1007</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>kvótní výběr</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>2. 7. 2004</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Gabriela Šamanová</i>

Po pětileté přestávce byla do květnového výzkumu CVVM zařazena otázka mapující, do jaké míry vyznává česká veřejnost vybrané hodnoty z oblasti rodinné, pracovní a společenskopolitické sféry a životního stylu obecně. Dotázaní měli na čtyřbodové škále označit, nakolik je pro ně určitá hodnota důležitá či nedůležitá¹.

Velká důležitost byla tradičně přisouzena hodnotám rodinným, pomáhat své rodině a přátelům a žít ve spokojené rodině považuje za důležité shodně 97 % oslovených občanů. Stejně tak naprostá většina respondentů (97 %) oceňuje, když má v životě přátele, se kterými si dobře rozumí.

Mezi položky, které získaly nejvyšší míru podpory za celé sledované období, patří všechny výroky týkající se zaměstnání. Výrazně posílila (na 74 %) především hodnota „mít jakoukoli práci, jen abych byl zaměstnán“ (o patnáct procentních bodů oproti roku 1990). Daleko více respondentů (ve srovnání s předchozími výzkumy) přisuzuje důležitost možnosti mít vlastní firmu (46 %), mít práci, která umožňuje řídit činnost jiných lidí (41 %) a mít práci, která umožňuje zkoušet nové věci (71 %). Výše zmiňované pracovní hodnoty se však v celkovém pořadí umístily až v druhé půli (viz tabulku 1).

Naopak do první části žebříčku hodnot se s podporou 92 % zařadila zajímavá práce, která dotyčného baví a s 91 % práce, která má smysl a je užitečná. 89 % dotázaných hodnotí jako důležité pracovat v kolektivu sympatických lidí. Podávat perfektní profesionální výkon chce ve svém zaměstnání 83 % respondentů. 88 % oslovených se vyjádřilo, že je pro ně důležité vydělávat hodně peněz, což je o osm procentních bodů více než v roce 1990 a o třiadvacet procentních bodů více než v roce 1999.

¹ Znění otázky: Na těchto kartách jsou uvedeny příklady toho, co lidé v životě uznávají a o co usilují. Přečtěte si, prosím, každou kartu a položte ji na podložku do políčka (zcela nedůležité, spíše nedůležité, spíše důležité, velmi důležité), které odpovídá Vaší situaci.

Tab. 1 Pořadí hodnot podle získaného skóre souhlasu v roce 2004

	1990*	1994*	1999*	2004*
pomáhat především své rodině a přátelům	96	96	97	97
mít přátele, se kterými si dobře rozumím	96	96	95	97
žít ve spokojené rodině	97	98	97	97
žít ve zdravém životním prostředí	98	96	95	96
žít v hezkém prostředí	97	96	94	96
žít podle svého přesvědčení	94	94	94	95
žít zdravě, starat se o své zdraví	96	93	94	95
mít zajímavou práci, která by mě bavila	88	81	82	92
mít práci, která má smysl, je užitečná	90	81	79	91
pracovat v kolektivu sympatických lidí	86	77	79	89
pomáhat těm, kdo pomoc potřebují	86	79	77	89
vydělávat hodně peněz	80	74	65	88
být oblíbený mezi lidmi	82	82	78	86
podávat perfektní profesionální výkon	79	70	71	83
mít vždy své nerušené soukromí	83	78	79	83
mít přátele, kteří mi mohou být užiteční	73	68	66	81
být dobře informován o dění u nás a ve světě	81	65	71	80
žít příjemně, užívat si	67	69	71	80
mít co nejvšestrannější vědomosti, všeobecný přehled o kultuře, vědě, technice, politice	71	66	70	78
podílet se na zlepšování života v místě mého bydliště	70	55	53	77
mít čas hlavně na své koníčky a zájmy	67	69	70	76
aktivně se podílet na ochraně přírody	-	61	59	75
mít jakoukoli práci, jen abych byl zaměstnán a nebral podporu	59	46	56	74
pomáhat rozvoji demokracie ve společnosti	69	51	54	73
mít práci, která umožňuje zkoušet nové věci	58	51	50	71
žít zajímavý, vzrušující život	54	52	53	62
dosáhnout významného postavení ve společnosti	36	35	33	54
mít vlastní firmu, kde mohu být svým pánem	28	29	31	46
mít práci, která umožňuje řídit činnost jiných lidí	30	29	26	41
prosazovat politiku mé strany, hnutí	31	32	22	40
žít podle náboženských zásad	37	28	29	39
mít hezké věci, které nemá každý	38	39	33	38

*Součet odpovědí velmi důležité a spíše důležité. Dopočet do 100% v každém políčku tabulky tvoří součet odpovědí spíše nedůležité a zcela nedůležité.

Zdroj: IVVM 1990 (N = 1444), IVVM 1994 (N = 969), IVVM 1999 (N = 1007),
CVVM - výzkum Naše společnost květen 2004 (N = 1002)

Zajímavé je, že zatímco výroky „žít ve zdravém životním prostředí“ a „žít v hezkém prostředí“ se v pořadí důležitosti umístily společně na čtvrtém až pátém místě s podporou 96 %, aktivně se podílet na ochraně přírody považuje za důležité pouze 75 % respondentů a tato hodnota se tak zařadila až do poslední třetiny tabulky. Naproti tomu svému zdraví a starání se o něj přikládá význam 95 % dotázaných.

Celkově relativně nízká důležitost je přisuzována podílení se na zlepšování života v místě bydliště (souhlas vyjádřilo 77 % respondentů) a pomáhání rozvoji demokracie ve společnosti (73 %), obě tyto společenskopolitické hodnoty však zaznamenaly velmi významný nárůst ve vnímání důležitosti oproti všem předešlým šetřením. Stejný vývoj prodělala také další hodnota společenské angažovanosti - prosazování politiky své strany či hnutí. Po propadu z hodnot kolem třiceti procentních bodů v letech 1990 a 1994 na dvaadvacet procentních bodů v roce 1999, dosáhla v roce 2004 čtyřicetiprocentní subvence dotázaných.

Stabilně vysoké skóre (95 %) získává hodnota žít podle svého přesvědčení, na druhé straně hodnotu žít podle náboženských zásad uznává pouze 39 % dotázaných. 89 % respondentů usiluje o to, pomáhat těm, kdo pomoc potřebují. Pouze o sedm procentních bodů méně oslovených však od svého okolí pomoc také očekává, za důležité totiž považuje mít takové přátele, kteří mohou být užiteční.

Položky „být oblíbený mezi lidmi“ a „dosáhnout významného postavení ve společnosti“ vnímají dotázaní, soudě podle dosaženého výsledku, rozdílně. Oblíbenost mezi lidmi hodnotí jako důležitou 86 % oslovených, významné postavení ve společnosti pouze 54 % oslovených.

Hodnoty, které veskrze vyjadřují individualismus až hédonismus, se v žebříčku hodnot umístily převážně až v druhé půlce. Nejvýše se usadilo nerušené soukromí s 83 % oslovených lidí, kteří mu přisoudili důležitost. O příjemný život a užívání si usiluje 80 % dotázaných. Mít čas hlavně na své koníčky a zájmy oceňuje 76 % dotázaných. Žít zajímavý a vzrušující život označilo za důležité 62 % dotázaných. Na posledním místě přehled důležitosti jednotlivých hodnot uzavírá položka „mít hezké věci, které nemá každý“, kterou vnímá jako důležitou pouhých 38 % oslovených občanů.

V neposlední řadě respondenti v osmdesáti procentech případů uznávají hodnotu dobré informovanosti o dění u nás i ve světě a v osmasedmdesáti procentech případů hodnotu všeobecného přehledu o kultuře, vědě, technice a politice.